

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ З ПАТОЛОГІЄЮ ТАЗОСТЕГНОВОГО СУГЛОБА

Андрухова Р.В., Бобошко Р.О., Неділько Ю.І.

*Український НДІ протезування, протезобудування та відновлення працездатності,
м. Харків*

Вступ. Дегенеративно-дистрофічні ураження суглобів найчастіше зустрічаються в людей літнього та старечого віку. Так, у 50-ти літньому віці від хвороб суглобів страждає близько 50% людей, а в більш старших вікових групах – від 80 до 97% [1, 2]. Незважаючи на те, що ці хвороби не загрожують життю хворого, але в зв'язку з тим, що вони мають хронічний, постійно прогресуючий перебіг, вони посідають одне з перших місць серед причин, що призводять до інвалідизації населення [3]. Причому 25% пацієнтів не можуть навіть себе обслуговувати [4].

Матеріали та методи. Ми маємо досвід ведення 42 хворих з тяжкими ураженнями тазостегнового суглоба: диспластичний коксартроз – 15 хворих (35,7%), посттравматичний коксартроз – 18 пацієнтів (42,8%), хибний суглоб шийки стегнової кістки – 7 (16,7%), асептичний некроз голівки стегнової кістки – 2 хворих (4,8%). Жінок було 19 (45,2%), чоловіків – 23 (54,8%). Середній вік хворих $62,7 \pm 1,9$ роки. Перша стадія захворювання (за Kellgren H.) була в 2 хворих (4,8%), друга – в 11 (26,2%), третя – в 24 (57,1%), та четверта – в 5 хворих (11,9%). Майже в усіх хворих (39 чол., 92,8%) був виявлений остеохондроз, остеопороз хребта та остеопороз кісток нижніх кінцівок.

Більшість хворих мали багато супутніх захворювань: ішемічна хвороба серця – 40 хворих (95,2%), гіпертонічна хвороба – 39 чол. (92,8%), постінфарктний кардіосклероз – 14 пацієнтів (33,3%), цукровий діабет – 17 чол. (40,5%), облітеруючий атеросклероз судин нижніх кінцівок – 23 хворих (54,7%), остеоартроз інших суглобів – 38 хворих (90,4%) та інші. Причому в одного і того ж хворого спостерігається по декілька супутніх захворювань.

Результати та їх обговорення. Враховуючи вищенаведене, лікування хворих літнього віку з ураженням тазостегнового суглоба є складною проблемою й повинне вестися комплексно, з участю лікарів різних профілів та має велике соціальне й економічне значення. Необхідно враховувати також і суто вікові зміни у організмі людини при веденні даних хворих.

При дегенеративно-дистрофічних ураженнях тазостегнового суглоба велике значення має раннє виявлення захворювання. Загальновідомо, що хороші результати лікування спостерігаються лише при I-II стадії захворювання, але клінічна картина при цьому нерізко виражена, й хворі рідко звертаються за медичною допомогою. Тому навіть при незначних скаргах на втомлюваність кінцівок, біль при навантаженні суглобів, ранкову скутість необхідно проводити рентгенологічне обстеження суглобів або магнітно-резонансну томографію та проводити курси профілактичного лікування.

При III-IV стадії захворювання, коли в суглобах відзначаються тяжкі деструктивні зміни: деформується голівка стегнової кістки, з'являються остеофіти, “зморщується” капсула суглоба, обмежуються рухи в суглобі й порушується кровообіг, настає атрофія навколосуглобових м'язів та наростає больовий синдром, основним методом лікування якого є оперативний метод. Але з різних причин у хворих літнього віку з коксартрозом оперативне лікування виконати неможливо. В даному випадку альтернативою є ортезування хворих.

Серед обстежених нами хворих у 29 чол. (69%) виявлені покази до ортезування. Хворим проводили курс консервативної терапії, який включає медикаментозну

Таблиця 1. Результати обстеження хворих з патологією тазостегнового суглоба

Показники	До ортезування кількість хворих, % (n=29)	Після ортезування кількість хворих, % (n=29)
Біль		
легкий	-	19 (65,5%)
помірний	15 (51,7%)	10 (34,5%)
сильний	14 (48,3%)	-
Опороздатність		
коефіцієнт опорності	0,48±0,05	0,68±0,07
кут ротації ЦТ, град.	10,2±0,75	6,9±1,01
зона інтегрованої рівноваги, см	2,8±0,693	1,2±0,37
Мобільність		
0	2 (6,9%)	-
1	26 (89,6%)	3 (10,3%)
2	1 (3,5%)	21 (72,4%)
3	-	5 (17,3%)
4	-	-
Самообслуговування		
не обмежене	-	16 (55,2%)
частково обмежене	8 (27,6%)	13 (44,8%)
різко обмежене	21 (72,4%)	-

терапію, фізіотерапевтичне лікування, масаж, лікувальну гімнастику. Основні напрямки консервативного лікування – це зменшення навантаження на уражений суглоб, зменшення больового синдрому, корекція внутрішньосуглобових процесів, стимуляція кровообігу, відновлення функції навколосуглобових м'язів, лікування супутньої патології.

Згідно показів хворих забезпечували ортезами. Пацієнтам з дегенеративно-дистрофічним ураженням тазостегнового суглоба та посттравматичним коксартрозом призначали індивідуальні жорсткі ортези на тазостегновий суглоб, що забезпечують утримання та фіксацію тазостегнового суглоба у фізіологічно правильному положенні, з можливістю регулювання відведення/приведення, обмеження рухів у суглобі, що значно зменшує больовий синдром.

Хворим з хибними суглобами шийки стегнової кістки, незрослими переломами, некрозом голівки стегнової кістки, нестабільністю суглоба після ендпротезування призначали ортез на всю ногу. Ортез на всю ногу в залежності від вираженості патології в тазостегновому суглобі може бути фіксуючим, частково розвантажувальним з гільзою стопи та повністю розвантажувальним зі стременем. Гільза стегна при цьому виконується з упором в сідничний бугор. Ортез на всю ногу виконує такі функції: утримання та фіксація тазо-

стегнового суглоба у фізіологічно правильному положенні, обмеження рухів в тазостегновому суглобі, регулювання приведення/відведення, згинання/розгинання, розвантаження тазостегнового суглоба частково чи повне.

Обстеження хворих до ортезування та після його проведення показало, що після ортезування відзначається значне зменшення больового синдрому та підвищення функціональних можливостей пацієнтів (табл. 1).

Висновки. При ураженнях тазостегнового суглоба велике значення має раннє виявлення захворювання та проведення курсу профілактичного лікування. При III-IV стадіях коксартрозу разом з комплексною, безперервною, поетапною терапією показано ортезування ураженої нижньої кінцівки.

Література

1. Попова Л.А. Структурная характеристика остеоартрозів нижніх кінцівок у жителів Курганської області, зайнятих в різних сферах діяльності / Н.В. Сазанова // Ортоп. и травмат. – Россия, 2009. – №1. – С.107-111.
2. Поворознюк В.В. Остеоартроз // Журнал сучасного лікаря. Мистецтво лікування. – 2004. – №3. – С.16-23.
3. Остеоартроз – консервативная терапия. / Под ред. Н.А. Коржа, Н.В. Дедух, И.А. Зупанца. – Харьков, 2007. – 423 с.
4. Сазанова Н.В. Динамометрические показатели мышц нижних конечностей у больных остеоартрозом / В.А. Щуров // Вест. травмат. и ортоп. им. Н.Н. Приорова. – 2008. – №4. – С.40-43.